

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної
роботи та розвитку
« 16 » 06 2021 р. **С.М. Кваша**

РОЗІЗНЯНО І СХВАЛЕНО:
на засіданні вченої ради економічного
факультету

Протокол № 9 від «15» 06 2021 р.
Декан А.Л. Діброва **А.Л. Діброва**

на засіданні кафедри банківської справи та
страхування

Протокол № 13 від «02» червня 2021 р.
Завідувач кафедри Л.М. Худолій **Л.М. Худолій**
« 02 » 06 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РИЗИКАМИ

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий) рівень.

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Освітньо-наукова програма Фінанси, банківська справа та страхування

Гарант ОНП: завідувач кафедри фінансів, д.е.н., професор **Давиденко Н.М.**

Розробники:

зав. кафедрою банківської справи та страхування, д.е.н, професор

Худолій Любов Михайлівна

доцент кафедри банківської справи та страхування, к.е.н., доцент

Мамчур Руслана Миколаївна

Київ – 2021 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Управління страховими ризиками

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь			
Галузь знань	07 Управління та адміністрування		
Освітньо-науковий рівень	Третій		
Освітній ступінь	Доктор філософії		
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа та страхування		
Освітньо-наукова програма	Фінанси, банківська справа та страхування		
Характеристика навчальної дисципліни			
Вид	вибіркова (за вибором здобувача)		
Загальна кількість годин	150		
Кількість кредитів ECTS	5		
Кількість змістових модулів	Не передбачено		
Курсовий проект (робота)	Не передбачено		
Форма контролю	Екзамен		
Показник навчальної дисципліни для денної, заочної та вечірньої форми навчання			
	денна форма навчання	заочна форма навчання	вечірня форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	2	1
Семестр	2	3	2
Лекційні заняття	20	20	20
Практичні, семінарські заняття	30	30	30
Лабораторні заняття	-	-	-
Самостійна робота	100	100	100
Індивідуальні завдання			
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	5 год	-	5 год

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Управління страховими ризиками» передбачає оволодіння професійними знаннями щодо проведення досліджень природи і видів ризиків, практичне застосування інструментарію з оцінки рівня ризику та прийняття ефективних рішень щодо страхування ризиків. В результаті вивчення дисципліни «Управління страховими ризиками» аспіранти набудуть теоретичні знання та практичні навички щодо виявлення та дослідження ступеню впливу ризиків на людину, підприємницьку діяльність, навколишнє середовище та суспільство; щодо алгоритму управління ризиками; визначення потреб суб'єктів ринку у розподілі ризиків та можливостей їх задоволення різними страховими продуктами, формування та реалізації цінової політики при передаванні ризиків.

Метою дисципліни «Управління страховими ризиками» є отримання аспірантами базових знань та практичних навичок з управління страховими ризиками.

Основними завданнями дисципліни «Управління страховими ризиками» є визначення рівня, особливостей вимірювання та оцінки ризиків, а також методів управління різними видами ризиків з метою створення дієвої системи захисту інтересів громадян, підприємців та держави.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен

знати:

- методи уникнення ризиків;
- особливості диверсифікації ризиків;
- методи зниження негативних наслідків ризиків;
- специфіку економічних ризиків;
- особливості та місце інвестиційного ризику у підприємницькому середовищі та у сфері споживання;
- специфіку підприємницьких ризиків;
- особливості фінансових ризиків;
- умови виникнення валютних ризиків;
- умови виникнення експортних ризиків;
- особливості ризиків порушення умов договору;
- особливості ризику падіння попиту, ризику зниження прибутковості та ризику реалізації продукції; специфіку ризиків менеджменту.

вміти:

- визначити ймовірність настання ризику;
- виявити та оцінити страховий ризик;
- кількісно виміряти рівень ризику;
- визначити межі прийнятності ризику;
- провести варіаційний аналіз ризику;
- використовувати методи вимірювання ризиків (метод аналогій, моделювання та методи математичної статистики);
- прогнозувати з максимальним ступенем імовірності ту чи іншу подію в майбутньому

- розробляти стратегію протидії ризику і визначати необхідні методи протидії ризикам (заставні операції і гарантування, диверсифікація, страхування, лімітування, розподіл ризиків).

Результатом вивчення дисципліни є набуття здобувачами таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 01. Здатність виявляти та вирішувати проблеми, генерувати нові наукові ідеї на межі предметних галузей і здійснювати власні дослідження.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 03. Здатність обирати методи, необхідні для досягнення поставленої мети дослідження.

СК 04. Здатність до виконання наукових досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування на відповідному фаховому рівні, досягнення наукових результатів, що створюють нові знання, для розв'язання актуальних проблем.

СК 08. Здатність застосовувати фундаментальні концепції фінансової науки, поведінкових фінансів та механізми фінансової, бюджетної політики, моделі регулювання страхової і банківської систем та їх взаємовідносин з аграрною сферою.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 01. Самостійно мислити, генерувати нові ідеї та гіпотези на межі предметних галузей і здійснювати власні дослідження.

ПРН 09. Обирати методи для проведення досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що забезпечують досягнення поставленої мети.

ПРН 10. Виконувати оригінальні наукові дослідження у сфері фінансів, банківської справи та страхування на відповідному фаховому рівні, досягати наукових результатів, що створюють нові знання, для розв'язання актуальних проблем.

ПРН 14. Застосовувати фундаментальні концепції фінансової науки, поведінкових фінансів та механізми фінансової, бюджетної політики, моделі регулювання страхової і банківської систем та їх взаємозв'язок з аграрною сферою у професійній та науковій діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність управління ризиками

Необхідність страхового захисту від ризикових обставин. Сутність ризику. Поняття та призначення класифікації ризиків. Критерії класифікації ризиків. Однорідність ризиків. Основні принципи управління ризиком. Етапи та методи управління ризиками.

Тема 2. Особливості управління ризиками на різних рівнях (держава, суб'єкт господарювання, фізична особа). Методи вимірювання та протидії ризикам

Особливості управління ризиком на рівні держави, механізми впливу держави на управління ризиком юридичних і фізичних осіб. Особливості управління ризиком на рівні підприємства. Особливості управління ризиком на рівні фізичних осіб. Аутсорсинг управління ризиком.

Тема 3. Методи вимірювання та протидії ризикам

Сутність та особливості використання основних методів вимірювання ризиків (метод аналогій, моделювання та методи математичної статистики). Особливості визначення необхідних методів протидії ризикам (заставні операції і гарантування, диверсифікація, страхування, лімітування, розподіл ризиків).

Тема 4. Страхування як метод управління ризиком.

Сутність страхування як одного з найважливіших методів управління ризиком. Етапи прийняття рішення про використання страхування. Економічна роль страхування. Обмеження щодо використання страхування як методу управління ризиком. Переваги та недоліки страхування як методу управління ризиком.

Тема 5. Класифікація страхування за видами страхової діяльності

Класифікація за видами страхової діяльності. Ознаки класифікації видів страхування. Класифікація видів страхування в Європі та світі.

Тема 6. Управління особистими ризиками

Особливості страхування особистих ризиків. Особисте страхування як чинник соціальної стабільності суспільства. Критерії класифікації продуктів особистого страхування. Обов'язкове особисте страхування та його особливості. Добровільне особисте страхування та його особливості. Андеррайтинг особистого страхування. Оподаткування особистого страхування в Україні.

Тема 7. Управління майновими ризиками

Особливості страхування майнових ризиків. Визначення тарифів. Страхування майна юридичних осіб на випадок вогню, стихійного лиха та крадіжки. Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств. Страхування технічних ризиків. Страхування транспортних засобів та вантажів. Страхування наземного транспорту. Страхування майна громадян. Страхування будівель. Страхування тварин. Страхування домашнього майна.

Тема 8. Управління інвестиційними ризиками

Загальні закономірності управління інвестиційними проектами. Критерії оцінки інвестиційного проекту. Методи оцінки інвестиційних ризиків. Оцінка економічної ефективності страхування інвестиційних ризиків. Практика

страхування інвестиційних ризиків. Страхування від політичних ризиків. Страхування інвестицій від комерційних і фінансових ризиків.

Тема 9. Управління кредитними ризиками банків і аграрного сектора

Сутність кредитного ризику. Причини виникнення кредитного ризику. Банківська кредитна політика та ризик. Кількісна оцінка кредитного ризику. Система кількісних показників ступеня кредитного ризику. Метод фінансових коефіцієнтів. Статистичні методи оцінки ступеня кредитного ризику. Експертні методи оцінки кредитного ризику. Аналіз, методи зниження та моделювання кредитного ризику. Зниження кредитного ризику банків. Ризики, пов'язані з кредитуванням агросектору та методи управління ними.

Тема 10. Страхування ризиків відповідальності та ризиків неплатоспроможності суб'єктів господарювання

Особливості страхування ризиків відповідальності. Страхування відповідальності роботодавців. Страхування відповідальності виробника за якість продукції. Страхування ризиків порушення умов договору. Страхування професійної відповідальності. Страхування відповідальності за екологічне забруднення. Сутність ризику неплатоспроможності. Характеристика джерел ризику неплатоспроможності. Аналіз ризику неплатоспроможності підприємства. Методи оцінки ризику неплатоспроможності суб'єктів господарювання (експертні оцінки, коефіцієнтний аналіз, зарубіжні методики). Управління ризиком неплатоспроможності, в т. ч. аграрних підприємств.

Структура навчальної дисципліни

Назви і тем	Кількість годин											
	денна форма				заочна форма				вечірня форма			
	усь ого	у тому числі			усь ого	у тому числі			усь ого	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.		л	п	с.р.
Тема 1. Сутність управління ризиками	15	2	2	11	15	2	2	11	15	2	2	11
Тема 2. Особливості управління ризиками на різних рівнях	15	2	2	11	15	2	2	11	15	2	2	11
Тема 3. Методи вимірювання та протидії ризикам	15	2	2	11	15	2	2	11	15	2	2	11
Тема 4. Страхування як метод управління ризиком	15	2	2	11	15	2	2	11	15	2	2	11
Тема 5. Класифікація страхування за видами страхової діяльності	15	2	2	11	15	2	2	11	15	2	2	11
Тема 6. Управління особистими ризиками	15	2	4	9	15	2	4	9	15	2	4	9
Тема 7. Управління майновими ризиками	15	2	4	9	15	2	4	9	15	2	4	9
Тема 8. Управління інвестиційними ризиками	15	2	4	9	15	2	4	9	15	2	4	9
Тема 9. Управління кредитними ризиками банків та аграрного сектора	15	2	4	9	15	2	4	9	15	2	4	9
Тема 10. Страхування ризиків відповідальності і ризику неплатоспроможності суб'єктів господарювання	15	2	4	9	15	2	4	9	15	2	4	9
Усього годин	150	20	30	100	150	20	30	100	150	20	30	100

4. Теми семінарських занять (не передбачено навчальним планом)

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість аудиторних годин
1.	Сутність управління ризиками	2
2.	Особливості управління ризиками на різних рівнях	2
3.	Методи вимірювання та протидії ризикам	2
4.	Страховання як метод управління ризиком	2
5.	Класифікація страхування за видами страхової діяльності	2
6.	Управління особистими ризиками	4
7.	Управління майновими ризиками	4
8.	Управління інвестиційними ризиками	4
9.	Управління кредитними ризиками банків та аграрного сектора	4
10.	Страховання ризиків відповідальності і ризику неплатоспроможності суб'єктів господарювання	4
	Разом	30

6. Теми лабораторних занять (не передбачено навчальним планом)

7. Контрольні запитання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань здобувачів Контрольні запитання

1. Ризик як об'єктивна економічна категорія.
2. Класифікація ризиків за якісними і кількісними критеріями.
3. Фінансові ризики в системі комерційних ризиків. Загальна характеристика.
4. Сутність і зміст ризик-менеджменту.
5. Організація ризик-менеджменту.
6. Характеристика основних методів ризик-менеджменту.
7. Місце страхування в системі ризик-менеджменту.
8. Доведіть, що страхування є одним із засобів захисту від негативних наслідків природного та антропогенного характеру.
9. Охарактеризуйте розвиток страхування і доведіть необхідність виникнення та поширення різних його видів.
10. Доведіть необхідність класифікації страхування.
11. Порівняйте загальну класифікацію страхування, яку використовують в Україні та світовій практиці.
12. У яких сферах мають найбільший прояв негативні наслідки ризику.
13. Доведіть, що економічне зростання держави неможливе без розвитку страхового ринку.

14. Характеристика чистих і спекулятивних ризиків.
15. Функції ризик-менеджменту.
16. Переваги страхування як методу управління ризиками.
17. Самострахування. Розробка програми страхування підприємств.
18. Статистичні методи управління ризиками.
19. Фінансово-договірні методи управління ризиками.
20. Стратегія управління ризиками.
21. Ризик страхової компанії.
22. Особливості процесу оцінки ризику страхової компанії.
23. Напрями вдосконалення управління прийнятими на страхування ризиками.
24. Практичне застосування ризик-менеджменту в страхуванні.
25. Якісна та кількісна оцінка ризику.
26. Метод математичної статистики.
27. Метод експертних оцінок.
28. Метод доцільності витрат.
29. Інтегральна оцінка ризику.
30. Рейтинг економічного ризику.
31. Суть політико-економічного ризику (ризiku країни) та міжнародного ризику.
32. Методи управління ризиком країни.
33. Формування рейтингу політичного ризику.
34. Оцінка економічної ефективності страхування інвестиційних ризиків.
35. Оцінка ефективності страхування політичних ризиків.
36. Управління інвестиційними ризиками.
37. Аналіз ризику неплатоспроможності підприємства.
38. Аналіз, методи зниження та моделювання кредитного ризику.
39. Джерела та структура кредитного ризику.
40. Контролінг та система кількісних оцінок кредитного ризику. Управління кредитним ризиком на рівні позики та на рівні кредитного портфеля.
41. Методи зниження кредитного ризику. Гарантія (порука). Страхування. Застава.
42. Перспективи страхування іпотечних кредитів в Україні.
43. Методика управління фінансовими ризиками комерційного банку на макро-і мікрорівнях.
44. Моніторинг та контролінг фінансових ризиків банку.
45. Економічна сутність процесу хеджування банківських ризиків.
46. Управління кредитними ризиками банків та аграрних підприємств

Тести для визначення рівня засвоєння знань здобувачами

1. Страховий ризик це:

а) страхування одним страховиком (перестраховальником , цедентом) на визначених договором умовах ризику виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником у ін. страховика або професійного перестраховика;

б) передання страхувальником страховикові права на стягнення заподіяної шкоди з третіх (винних) осіб у межах виплаченої суми;

в) ймовірна подія або сукупність подій, на випадок яких здійснюється страхування;

г) ймовірна подія, результатом якої є отримання збитку чи його відсутність.

2. Чим визначаються великі ризики:

а) ймовірність настання ризику;

б) територія, що охоплюється ризиком;

в) галузь господарської діяльності, охоплена ризиком;

г) стихійне явище.

3. Особа, яка оцінює ризик, іменується:

а) андерайтер;

б) актуарій;

в) бенефіціар.

4. Якісна оцінка ризиків - це:

а) експертна оцінка;

б) статистичний метод;

в) метод використання аналогів;

г) виявлення видів ризиків.

5. Під ризик-менеджментом слід розуміти:

а) сукупність економічних відносин між страховими компаніями, органами державної влади та суб'єктами підприємницької діяльності щодо фінансування втрат від настання випадкових непередбачуваних подій з можливими негативними наслідками за рахунок створення і використання різних фондів страхового захисту або мінімізації цих витрат;

б) система заходів організаційного і фінансового характеру, об'єднаних ідеєю попередження настання випадкових, непередбачуваних подій, мінімізації втрат за ними, створення джерел фінансування таких втрат;

в) процес оцінювання і прийняття ризиків на страхування.

6. Частина збитку за страховим випадком, відповідальність за який несе страхувальник має назву -.....(вставте 2 пропущені слова)

7. Навести формулу збитку при страхуванні ризику неповернення кредиту.....

8. Плата за страхування у загальному ризиковому страхуванні, яка не повертається, якщо страховий випадок не настав називається.... (вставте потрібні 2 слова).

9. Рівень фінансової безпеки страхової компанії залежить безпосередньо від:

- а) диверсифікації страхового портфеля;
- б) використання механізмів співстрахування;
- в) змін у навколишньому середовищі;
- г) а та б.

10. Різниця між доходами та понесеними витратами страховика за звітний період це:

- а) фактичний прибуток;
- б) чистий прибуток;
- в) прибуток у тарифах;
- г) вірна відповідь відсутня.

8. Методи навчання

1. Пояснювально-ілюстративний метод
2. Репродуктивний.
3. Проблемного навчання.
4. Евристичний (частково-пошуковий).
5. Дослідницький.

9. Форми контролю

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії в Національному університеті біоресурсів і природокористування України» затвердженого вченою радою НУБіП України 24 травня 2017 року, протокол № 11 із внесеними змінами Вченою радою НУБіП України 29 травня 2020 р., протокол №10, видами контролю знань здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу і має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу, отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу розробляються лектором дисципліни і затверджується відповідною кафедрою у вигляді тестування, письмової контрольної роботи, що можна оцінити чисельно.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

Семестрова атестація проводиться у формах семестрового екзамenu або семестрового заліку з конкретної навчальної дисципліни.

Семестровий екзамen - це форма підсумкової атестації засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни за семестр.

Семестровий залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння аспірантом теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях та під час самостійної роботи) з навчальної дисципліни за семестр.

Диференційований залік - це форма контролю, що дозволяє оцінити виконання та засвоєння аспірантом програми навчальної дисципліни, педагогічної практики.

Аспіранти зобов'язані складати екзамени і заліки відповідно до вимог навчального плану у терміни, передбачені графіком освітнього процесу.

Зміст екзаменів і заліків визначається робочими програмами дисциплін.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії в Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженого Вченою радою НУБіП України від 24.05.2017 р., протокол №11 із внесеними змінами Вченою радою НУБіП України від 29 травня 2020 р., протокол №10.

Таблиця 1. Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг аспіранта, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	зараховано
60-73	задовільно	зараховано
0-59	незадовільно	незараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів):

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}} \quad (2)$$

11. Методичне забезпечення

1. Нормативні документи з фінансів.
2. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни.
3. Інтернет-ресурси
4. Електронний навчальний курс: «Управління страховими ризиками»

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4433>

5. Худолій Л.М., Мамчур Р.М. Управління страховими ризиками. Методичні вказівки для практичних занять та самостійної роботи студентів третього (освітньо-наукового) рівня за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» К., НУБіП України. 2021. 24 с.

12. Рекомендована література

Основна

1. Ковальчук Т. Т., Ковальчук Н. П. Макроекономічні ризики: класифікаційні ознаки, способи виміру, шляхи мінімізації. К.: Знання, 2012. 301с.
2. Мамчур Р. М. Страхування: навчальний посібник К. : ЦП "Компринт", 2016. 172 с.
3. Пікус Р.В. Управління фінансовими ризиками: Підручник. К.: Знання, 2010. 560 с.
4. Страхування: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. К.: Знання, 2008. 1019 с.
5. Александрова М. М. Страхування: навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2015. 208 с.
6. Базилевич В. Д., Філонюк О. Ф., Базилевич К. С., Пікус Р. В. та ін. Страхування: Підручник. К.: Знання, 2008. 1019с.
7. Безугла В. О., Загірняк Д. М., Шаповал Л. П. Соціальне страхування. К.: Центр учбової літератури, 2011. 208 с.
8. Вовчак О. Д. Страхова справа: Підручник. К.: Знання, 2011. 390 с.
9. Говорушко Т. А. Страхові послуги. Підручник. К.: Центр учбової літератури. 2011. 376 с.
10. Плиса В. Й. Страхування: Навч. посіб. 2-е вид. К.: Каравела, 2008. 392 с.
11. Мамчур Р. М. Страхові послуги: навчальний посібник К.: ЦП "Компринт", 2015. 178 с.
12. Соціальне страхування: навч. посібник / О.В. Безкровний, В.І. Аранчій, В.І. Лихопій. Полтавська державна аграрна академія. Полтава. 2016. 219 с.
13. Страхові послуги: навч. посібник / Д.І. Дема, О.М. Віленчук, І.В. Дем'янюк; за заг. ред. Д.І. Деми. [3-тє вид., стереотипне]. К.: Алерта 2017. 526 с.
14. Страховий менеджмент: навчальний посібник / [Н.О. Бондар [та ін.]; Міністерство освіти і науки України, Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». Харків: ХАІ, 2016. -155 с.
15. Фисун І.В. Страхування: навч. посібник / І.В. Фисун. К.: ЦУЛ, 2018. 240 с.

Додаткова

1. Закон України «Про страхування» № 85/96 ВР від 07.03.1996р
2. Силантьєв С.О. Міжнародна практика використання похідних фінансових інструментів: монографія. К.:КНЕУ, 2017. 399 с.
3. Горго І.О. Ризики як ключовий об'єкт управлінської діяльності сільськогосподарських підприємств. Науковий вісник Національного аграрного університету біоресурсів і природокористування України. Серія "Економіка, аграрний менеджмент, бізнес".2018. №284.С.288-298.

13. Інформаційні ресурси

1. URL: <https://nubip.edu.ua/node/17325> - Електронна бібліотека НУБіП України
2. URL: www.dfp.gov.ua
3. URL: www.uainsur.com
4. URL: www.forinsurer.com
5. URL: [www.all insurance.ru](http://www.allinsurance.ru)
6. URL: www.mtsbu.org.ua
7. URL: www.ins-club.com
8. URL: zakon.rada.gov.ua